

Representantforslag 2 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande

Dokument 8:2 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn

Til Stortinget

Bakgrunn

Fattigdom rammer enkeltmennesker – ofte uventet og tilfeldig, og av sammensatte årsaker. En del mennesker er varig ute av stand til å skaffe seg en inntekt de kan leve av. De skal ha et støttenivå som gir mulighet til et verdig liv. Støtteordninger som er avgjørende for barns livsvilkår, skal være rause. Forslagsstillernes førsteprioritet vil være å bekjempe fattigdom og helseproblemer hos barn og barnefamilier. For vi starter ikke med blanke ark og like muligheter når vi kommer til verden, og ingen velger sin barndom.

Antall barn i Norge som vokser opp i fattige familier, er økende. Fra 2000 til 2006 økte barnefattigdommen fra 5,8 pst. til 7,9 pst. I reelle tall betyr dette en økning fra 50 000 til 85 000 barn, viser en ny rapport fra Fafo (Fafo-rapport 2009:38, Barnefattigdom i Norge). Rapporten viser også at en tredel av barn med ikke-vestlig bakgrunn lever i husholdninger med inntekt under fattigdomsgrensen. At ikke-vestlige barn er overrepresentert på fattigdomsstatistikken har flere årsaker, blant annet at ikke-vestlige innvandrere har flere barn, færre kvinner er yrkesaktive, de har dårligere tilknytning til arbeidsmarkedet og de er overrepresentert på statistikken over velferdsstatsavhengige.

Det er dessverre heller ingen signaler som tyder på at utviklingen har vært spesielt annerledes i tiden etter 2006. I løpet av sommeren og høsten har det

kommet flere og flere signaler fra bl.a. Frelsesarmeen om at stadig flere oppsøker deres tjenester. For eksempel viser tall fra Bergen at tre ganger så mange barnefamilier hentet gratis mat på slumstasjonen i Bergen i år sammenlignet med i fjor.

Og selv om barn lider mindre nød i Norge sammenlignet med andre land, har ikke disse barna tid til å vente på at foreldrene skal fullføre skoleringsopplegg eller komme i jobbtrening. Barndommen er nå. Derfor trengs et politisk løft umiddelbart. De fleste partier har vært opptatt av å bekjempe fattigdom, men på tross av uttalt vilje går tallene og utviklingen i feil retning.

Det har lenge vært en "politisk sannhet" at universelle ordninger er det beste virkemiddelet for å bekjempe fattigdom. Forslagsstillerne er enige i at universelle ordninger er viktige, men disse må både differensieres og kombineres med målrettede tiltak for å nå dem som trenger hjelpen mest. Vi har lagt bak oss fire år hvor det fra Regjeringens side utelukkende har vært fokusert på universelle ordninger med samme beløp og samme virkemidler til alle. Resultatene uteligger. Da må vi tillate oss å tenke litt nytt og utradisjonelt. For å få endret livssituasjon er det mange som trenger sammensatt hjelp, i større eller mindre grad. Forslagsstillerne vil øke bruken av individuelle planer, og sørge for at disse er forpliktende for alle parter: stat, kommune, helsevesen og den enkelte.

På TV2s første folkemøte i valgkampen (19. august) tok Venstres leder Lars Sponheim til orde for et felles politisk løft for å redusere fattigdommen blant barn spesielt. Dette initiativet ble møtt positivt fra de øvrige partilederne. Forslagsstillerne ønsker derfor å følge opp dette initiativet ved å be Regjeringen i tett dialog med Stortinget ta initiativ til og fremme et felles politisk løft for å bekjempe og redusere fattigdom blant barn og i barnefamilier. Forslagsstillerne har også registrert at det i Regjeringens

nye politiske plattform "Soria Moria 2" er varslet en sak for Stortinget med tiltak som spesielt kan redusere fattigdom blant barn. Dette arbeidet bør i så fall kunne koordineres med intensjonene i dette representantforslaget.

Som et bidrag til et slikt politisk løft skisserer forslagsstillerne 10 ulike tiltak som kan inngå i et slikt politisk løft.

1. En garantert minsteinntekt – borgerlønn

Mange venter til det er altfor seint med å be om hjelp, fordi man opplever det som nedverdiggende å gå til et sosialkontor for å legge fram alle problemene sine i "full offentlighet". Resultatet er at mange, og spesielt mange barn, lider unødvendig. Dessuten oppleves dagens sosialhjelp som stigmatiserende for mottakerne, og sosialhjelpen har blitt et oppsamlingsheat for dem som faller gjennom.

Forslagsstillerne har en visjon om en gjennomgripende verdighets- og velferdsreform med borgerlønn som garantert minsteinntekt til alle norske statsborgere over 18 år. Borgerlønnen skal være på 2 G, og eventuell kommunal bostøtte kommer i tillegg. Forslagsstillerne vil i første omgang prøve ut en ordning med borgerlønn til langtidsmottakere av sosialhjelp og barnefamilier som har sosialhjelp som hovedinntektskilde. I dag må en sosialhjelpsmottaker søke om supplerende sosialhjelp hver gang han eller hun får ekstrautgifter, fordi sosialhjelpssatsene er lave. Behovet for supplerende sosialhjelp vil forsvinne ved å innføre borgerlønn, og det vil gjøre livene til de fattige bedre. På denne måten blir sosialhjelpen erstattet med en reell sosial hjelp.

2. Minstenorm og nye kriterier for sosialhjelpssatser

Det er i dag store forskjeller fra kommune til kommune når det gjelder satsene for sosialhjelp og hvorvidt kontantstøtte og barnetrygd regnes inn i inntektsgrunnlaget. Paradokset er at forskning viser at lave sosialhjelpssatser gir flere langtidsbrukere, mens høye sosialhjelpssatser får folk videre i livet.

I påvente av et system med borgerlønn vil forslagsstillerne innføre en nasjonal minstenorm for sosialhjelp til livsopphold (ekskl. boutgifter) som justeres hvert år. Denne normen må minimum tilsvare Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) sin forskningsbaserte standard for et nøkternt livsopphold. Kontantstøtte og barnetrygd (se punkt 5 under) og barns eventuelle inntekter skal holdes utenfor den minstenormen.

Forslagsstillerne er også åpen for å se på om kriteriene for sosialhjelpssatsene er i tråd med de faktiske behov barn og unge opplever, for å kunne bli inkludert i sosiale fellesskap på lik linje med andre.

3. Husbanken som "sosialbank"

Det er kommunenes ansvar å skaffe såkalt vanskeligstilte et sted å bo. Samtidig er det Husbanken – som er et statlig organ – som disponerer de boligøkonomiske virkemidlene. Forslagsstillerne mener dette er uheldig. Vi ønsker at midlene og kompetansen som Husbanken besitter, kommer nærmere dem som har behov. Forslagsstillerne mener derfor at Husbanken bør omorganiseres og virkemidlene overføres til kommunene. Eller sagt på en annen måte: Forslagsstillerne vil gjøre deler av Husbanken om til en "sosialbank" som først og fremst gir startlån/boliglån til økonomisk vanskeligstilte som ikke er kredittverdige i "vanlige" kredittinstitusjoner.

4. Hjemkjøpsboliger

Det store flertallet er i stand til å skaffe seg bolig selv, men en del har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Særlig for dem som har hatt problemer i en fase av livet, vil det være avgjørende å ha en egen bolig under mest mulig stabile forhold. Uten fast adresse er det vanskelig å skaffe seg arbeid og komme seg videre i livet. Forslagsstillerne vil derfor innføre en ordning (etter dansk modell) for hjemkjøp av boliger, hvor en leid kommunal bolig kan nedbetales gjennom husleie og på sikt bli eid bolig. Det offentlige må bidra til bygging av flere leieboliger, hvor en andel av dem blir hjemkjøpsboliger.

5. Differensiert barnetrygd

Forslagsstillerne vil opprettholde barnetrygden som en universell ordning, men vil omfordele den slik at den blir mer målrettet og rettferdig. Ved en slik omfordeling vil de med lav inntekt få økt barnetrygd mens de med høyest inntekt får mindre netto barnetrygd.

6. Differensierte priser i barnehage og SFO

Innføring av makspris har paradoksalt nok gjort at mange av dem med minst inntekt faktisk betaler mer i oppholdsbetaling i barnehager enn de gjorde før. Særlig problematisk blir dette når Regjeringen ikke har holdt sitt forespeilede løfte om en lavere makspris enn i dag. Forslagsstillerne frykter at det samme blir tilfellet dersom det innføres fastpris på SFO. Det blir billigere for de mange velstående og dyrere for dem som trenger hjelpen aller mest. Forslagsstillerne mener at både barnehageprisene og SFO skal avgjøres lokalt – ut fra lokale forutsetninger, tilbud og særpreg, men at det i tillegg fastslås (i forskrift) at forsørgere med lav inntekt skal betale gradert sats av maksimal oppholdsbetaling. På denne måten sørger vi for at alle har råd til å ha barn i barnehage og SFO.

7. Lettere å kombinere arbeid og trygd

Det er et paradoks at vi har laget svært gode ordninger for alle som er friske og arbeidsføre, hvor alle etter fylte 62 år stort sett kan kombinere arbeid og trygd så fleksibelt man selv ønsker uten at man blir økonomisk "straffet". Samtidig er ordningene for dem som er uføretrygdet eller bare er delvis arbeidsføre, ikke på langt nær like gode og fleksible. Får vi flere fra trygd til arbeid, blir det automatisk færre fattige – ikke minst færre fattige barnefamilier. Forslagsstillerne vil derfor åpne for at personer som går fra trygd til arbeid, kan beholde barnetillegget i en overgangsperiode. Forslagsstillerne vil videre innføre større mulighet til å bruke attføringsmidler tidligere i sykmeldingsperioden og gå ned til 20 pst. uføregrad for å kombinere arbeid med trygd. I dag må du være minst 50 pst. ufør.

8. Heve aldersgrensene for egenandeler for helsetjenester og lønn ved barns sykdom

Mange vanskeligstilte foreldre strekker seg svært langt for at barn skal ha så lik levestandard som "andre barn" som mulig, men over tid er det vanskelig for fattige foreldre å gi barna det samme som "alle andre". På lengre sikt nedprioriteres viktige ting som for eksempel helsetjenester for barn som er over 12 år og som ikke lenger er fritatt for egenandeler. Forslagsstillerne vil derfor heve fritaket for egenandel på helsetjenester for barn til 16 år. Forslagsstillerne vil videre endre lovverket slik at foreldre sikres lønn ved å følge barn til sykehus fram til de er 18 år. I dag har alle foreldre med syke barn under 13 år rett til å være sammen med barnet inntil 10 dager i året og få utbetalt full lønn for dette.

9. Styrke barnevernet

Barnevernet skal sikre at alle barn får like muligheter og er viktig for å motvirke fattigdom hos barn. Forslagsstillerne ønsker et mer fleksibelt regelverk som gjør det mulig å tilrettelegge for flere typer hjelpetiltak på et tidligere tidspunkt.

Som en del av en nødvendig kommunereform vil forslagsstillerne gjenopprette og utvide forsøksordningen med kommunal overtakelse av statlige oppgaver innenfor barnevernet. En kommunereform vil sikre at langt flere barn enn i dag bor i kommuner med nok ekspertise og fagfolk til at en slik overføring blir vellykket. Ungdom som har vært under barnevernets omsorg, trenger også trygge voksenpersoner etter fylte 18 år. Dette er viktig, siden vi vet at barnevernsbarn er særlig utsatt for å møte problemer i voksenlivet på områder som utdanning, arbeid, bolig og inntekt. I tillegg er det risiko for rusmiddelmissbruk, kriminalitet og psykiske problemer. Forslagsstillerne

mener vi må gi et bedre tilbud til denne gruppen, og det krever en styrking av ettervernet.

Forslagsstillerne vil også gi bedre vilkår for fosterhjem. Det vil kunne øke rekrutteringen, slik behovet tilsier.

10. Økt satsing på frivillige supplement

Alle mennesker skal ha frihet og et verdig liv. Velferdsstaten skal bidra til dette, som borgernes solidariske system for rettferdighet og trygghet. De grunnleggende forutsetningene for et godt liv skal være der for alle, uavhengig av de ulikheter vi fødes inn i og de tilfældigheter som livet selv rammer oss med. Men velferdssamfunnet er mer enn det stat og kommune sørger for av velferdstjenester. Mange frivillige fellesskap representerer en varme og nærhet det offentlige aldri kan eller skal erstatte. Det sosiale engasjementet i det sivile samfunnet utløser flere ressurser, det er mer oppfinnsomt enn det offentlige og det bryr seg om hjelpetrengende som ikke har fått plass i offentlige planer.

Forskning på barnefattigdom viser at fattige barn og unge i særlig grad selv er opptatt av at de føler seg utenfor, fordi de ikke kan være med på aktiviteter og ha det utstyret som de opplever at de fleste andre har. Forslagsstillerne vil derfor styrke bevilgningene til frivillige organisasjoner som bl.a. tilbyr ferie- og fritidsaktiviteter for barn fra vanskeligstilte familier, og vil øke bevilgningene til støttekontakter for å hjelpe barn og unge fra lavinntektsfamilier.

Forslagsstillerne viser i tillegg til at Venstre de siste årene har foreslått en rekke tiltak for å begrense fattigdom i sine alternative statsbudsjetter, omsorgslønn til foreldre med funksjonshemmede barn, økt bostøtte, diverse tiltak for rusomsorg og psykiatri, rehabilitering, styrking av helsesøstertjenesten, tiltak mot "drop-out" av videregående skole, gjeldsrådgivning, flere tiltaksplasser for yrkeshemmede og gratis tannhelse for enkelte grupper. I dette innspillet har vi imidlertid forsøkt å begrense oss til målrettede tiltak som effektivt kan begrense fattigdom blant barn og barnefamilier.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2010 legge fram en samlet tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn. Arbeidet med en slik tiltakspakke bør skje i tett dialog med alle partiene på Stortinget.

